

New Uzbekistan – new politics

Shuhrat HAYDARALIEV¹

Namangan State University

ARTICLE INFO

Article history:

Received July 2021

Received in revised form

20 July 2021

Accepted 15 August 2021

Available online

15 September 2021

ABSTRACT

This article describes the current changes in the system of international relations, the factors that threaten global security, and the main principles and features of Uzbekistan's foreign policy in such conditions. The article also highlights the initiatives of Uzbekistan to ensure the solidarity of the world community in the context of the coronavirus pandemic.

2181-1415/© 2021 in Science LLC.

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Keywords:

international relations,
“color revolutions”,
Central Asia,
regional cooperation,
terrorism,
ethnopolitics,
good neighborliness,
pandemic,
humanitarian aid.

Янги Ўзбекистон – янгича сиёсат

АННОТАЦИЯ

Мазкур мақолада бугунги кунда ҳалқаро муносабатлар тизимида юз берәётган ўзгаришлар, умумжаҳон хафсизлигига таҳдид солаётган омиллар ва мана шундай шароитда Ўзбекистон ташки сиёсатининг асосий тамойиллари ва хусусиятлари очиб берилган. Шунингдек мақолада Ўзбекистоннинг коронавирус пандемияси шароитида жаҳон ҳамжамиятини бирдамлигини таъминлаш юзасидан илгари сурган ташабbusлари ҳам ёритиб берилган.

Калит сўзлар:

ҳалқаро муносабатлар,
“рангли инқиlobлар”,
Марказий Осиё,
минтақавий ҳамкорлик,
терроризим,
этносиёсат,
яхши қўшничилик,
пандемия,
гуманитар ёрдам.

¹ Candidate of Historical Sciences, Senior Lecturer, Namangan State University, Namangan, Uzbekistan.

Новый Узбекистан – новая политика

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

международные отношения, «цветные революции», Центральная Азия, региональное сотрудничество, терроризм, этнополитика, добрососедство, пандемия, гуманитарная помощь.

В данной статье описываются изменения, происходящие сегодня в системе международных отношений, факторы, угрожающие глобальной безопасности, а также основные принципы и особенности внешней политики Узбекистана в таких условиях. В статье также освещаются инициативы Узбекистана по обеспечению преемственности мирового сообщества в условиях пандемии коронавируса.

Бугунги кунда жаҳонда юз берган сиёсий, иқтисодий-молиявий, жараёнлар халқаро муносабатларнинг жиддий ўзгаришига олиб келди ва жаҳон давлатларидаги ижтимоий-сиёсий жараёнларга таъсирини кўрсатди. Бугунги кунда муайян бир минтақада содир бўлаётган турли этник ва сиёсий қарама-қаршиликлар, молиявий иқтисодий инқироз ва қуролли тўқнашувлар ҳамда “рангли инқилоблар” бошқа ҳудудларга ҳам глобал миқёсида ёйилиб, миллий, этник, диний, ҳудудий ва сиёсий аҳамият касб этган мажаролар сонининг ортиши, минтақавий хавфсизлик ҳамда барқарорликка бўлган таҳдидларнинг кучайишига сабаб бўлмоқда.

XXI асрни бошларидаги дунёдаги сиёсий вазият шундан далолат беради, бугунга кунга келиб халқаро хавфсизлик тизими эскираётганлиги ёхуд қудратли давлатларнинг манфаатлари кучайиб бориши натижасида нуфузли халкаро ва минтақавий ташкилотларнинг мавқеи нисбатан пасайиши кузатилмоқда. XX асрнинг 80–90 йиллардаги минтақавий муаммолар ва ихтилофлар сони бир неча баробар ортиб, уларнинг сиёсий мазмуни ўзгариш билан бирга бошқа эпидемиологик ва техноген оғатлар ҳам кириб келмоқда. Натижада, глобал муаммолар қисман назардан четга қолгандай бўлса ҳам, сиёсий моҳияти ва тусини ўзгартирмади. Масалан, Афғонистон, Араб-Исроил ва Ироқ урушларига ҳозирда Араб мамлакатлардаги инқилобий ҳамда сиёсий ўзгаришлар (“Араб баҳори”) Миср, Сурия, Ливия ва Украина даги сиёсий жараёнлар, Грузия ҳамда Қирғизистондаги давлат тўнтаришлари ва сиёсий йўл билан президентлик ҳамда Республика бошқарув тизимида ўтилиши, Арманистон ва Озарбайжон ўртасидаги Тоғли Қорабоғ муаммолари бунга яққол мисолдир. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. М. Мирзиёев тўғри таъкидлаганидек: “Бугун терроризм ва экстремизмга қарши курашишда саъй-ҳаракатларни бирлаштириш, тобора авж олаётган қарама-қаршиликларни бартараф этиш, тинчлик ва барқарорликка таҳдид солаётган хавфларга қарши биргаликда курашиш муҳим аҳамият касб этмоқда”.

“Янги Ўзбекистон” ўз ташқи сиёсати ва минтақавий хавфсизлик масалаларига жаҳондаги мураккаб вазиятдан келиб чиқсан ҳолда ёндашмоқда. Ўзбекистоннинг ташқи сиёсати сўнгги йилларда тубдан ўзгарди, 2020 йил инсоният учун оғир келди: COVID-19 деб ном олган ушбу оғат бутун дунё мамлакатларини иқтисодий ва ижтимоий-сиёсий ҳаётига жуда катта зарба берди.

Юқоридаги ҳолатларнинг барчаси жаҳон мамлакатлари ҳаётида улкан глобал ўзгаришларга олиб келди. Турли низо ва сиёсий чиқишилар, оммавий тартибсизлик ҳамда эпидемиологик оғатлар тезлик билан бир ҳудуддан иккинчисига қўчиб ўтиши, сиёсий воқеаларни бир минтақада эмас, бошқа қўшни давлат ва ҳудудда яшовчи халқлага ҳам ўзининг жиҳдий таъсирини кўрсатмоқда.

Ўзбекистон ўзаро мулоқот, амалий ҳамкорлик ва яхши қўшничиликни мустаҳкамлашнинг қатъий тарафдоридир. Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ш.М. Мирзиёев давлат раҳбари сифатидаги фаолиятиниг ilk кунларидан бошлаб Марказий Осиё давлатлари билан шериклик, ўзаро ишонч ва яхши қўшничилик муносабатларини шакиллантириш, минтақа хавфсизлигини таъминлаш ҳамда мамлакат ташқи сиёсатининг асосий йўналишларидан бири бўлган қўшни давлатлар билан муносабатларни тиклашга қаратди. “Биз ўзимизнинг энг яқин қўшниларимиз – Туркманистон, Қозогистон, Қирғизистон ва Тожикистон билан очик, дўстона ҳамда прагматик сиёsat олиб боришга содик қоламиз”, – деган эди Шавкат Мирзиёев.

МДҲ ҳудудида ва минтақа атрофида мураккаб вазият вужудга келаётган шароитда, узоқ ва яқин атрофимиизда турли қарама-қаршиликлар тобора кучайиб бораётган бир пайтда мамлакатимиз тинчлиги ҳамда халқимиз фаровонлигини сақлаш, ён-атрофимииздаги давлатлар ва халқлар билан ўзаро бир-бирини тушуниш, ҳамжиҳатликда яшаш учун шарт-шароитларни таъминлашга қаратилган ташқи сиёsat ҳалқимизнинг асл орзу-умид ва интилишларига мос келади.

Ўзбекистон ҳукуматининг кенг-қўламдаги саъй-ҳаракати билан нафақат Марказий Осиё, қолаверса, бутун Осиё минтақасида ўзаро дўстона сиёсий иқлим ва ўзаро ишонч муҳити яратилди. Ислом дини, ёшлар ва илм-маърифат, яхши қўшничилик ва тенг имкониятлар ҳамда туризмга катта эътибор бериш йўли билан минтақада мисли кўрилмаган сиёсий ютуқларга эришилди. Узоқ йиллар давомида минтақа мамлакатлари хавфсизлигига раҳна солиб келган чегара масалалари қисқа муддатда тинч ва сиёсий йўл билан ҳал этилди. Марказий Осиё халқлари ўртасида дўстлик ва аҳиллик анъаналари яна қайтадан кўз очди, мустақиллик тарихида илк бор минтақавий интеграциянинг янгича қиёфаси кўзга ташланди. Марказий Осиё мамлакатлари ўртасидаги савдо-иқтисодий, маданий, гуманитар ва логистик алоқалар сўнгги 4 йил ичida мисли кўрилмаган даражада ўсади.

Ҳозирги кунга келиб минтақа давлатлари ўртасида шундай аҳиллик ва бирдамлик сиёсати вужудга келди, буни нафақат мамлакатлар раҳбарлари, шу билан бирга қардош ҳамда тарихий илдизи бир бўлган халқларимиз ҳам хурсандчилик билан қарши олди. 2020 йилда бутун инсоният бошига тушган COVID-19 деб ном олган оғат мамлакатларнинг ташқи сиёсати ва иқтисодиётига ўз таъсирини кўрсатмоқда. Афсуски, тезлик билан тарқалиб бораётган ушбу оғат 60 миллиондан ортиқ аҳолига эга бўлган Марказий Осиё давлатларини ҳам четлаб ўтмади.

Маълумки, ушбу пандемия бутун башарият ва жаҳон иқтисодиёти учун ғоят жиҳдий синовга айланди. Глобал миқёсдаги эпидемиологик инқироз дунёда транспорт қатновининг анча қисқариши, йирик корхона ва тармоқлар фаолиятининг тўхташи ҳамда ишсизлар сонининг ортишига олиб келди ҳамда барча мамлакатларда барқарор ижтимоий-иқтисодий тараққиётга катта салбий таъсир кўрсатишда давом этмоқда.

Шундай шароитда ҳам Президентимиз Ш.М. Мирзиёев олиб борган оқилона сиёсат натижасида минтақада тинчлик ва яхши қўшничилик сиёсати барқарорлиги сақланиб қолди. Оғир пандемия шароитларида ҳам Ўзбекистон Республикаси қўшни даавлатларга гуманитар ва инсонпарварлик ёрдамларини ётказиб бериб, минтақадаги эпидемиологик вазиятни яхшилашга ўз ҳиссасини қўшиб келмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан қўшни Қирғизистонга ва Тожикистонга озиқ-овқат маҳсулотлари ва тиббий буюмлардан шакллантирилган инсонпарварлик ёрдами етказилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 2020 йил 10 апрель куни Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашида таъкидлаганидек: “Ҳаммамизга аёнки, бирон бир давлат якка ҳолда ушбу пандемия балосига қарши самарали кураш олиб бора олмайди. Биз бирдамлик, ҳамкорлик ва ўзаро ғамхўрлик тамойиллари асосида иш тутишимиз лозим. Биз биргаликда кўп нарсага қодирмиз. Гуманитар ёрдам келажакда яхши қўшничилик, ўзаро манфаатли муносабатлар ва стратегик ҳамкорликни янада ривожлантиришга хизмат қиласи”.

Хулоса ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.М. Мирзиёев давлат раҳбарлиги дастлабки кунлардан бошлаб нафақат юртимиз, шу билан бирга қўшни давлатлар раҳбарлари орасида ва қардош халқлар ўртасида ўзаро ишонч, ҳурмат ҳамда бағрикенглик туйғусини уйғота олди. Марказий Осиё давлат раҳбарлари ўртасида бир-бирига ишонч ва ҳурмат руҳи шаклланди. Халқларимиз ўртасида дўстлик ва яхши қўшничилик муносабатлари амалда халқларимиз қалбига кириб бўлди. Минтақада келажак учун ва тараққиё янги ўзаро ишонч туйғуси қарор топди.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ислом ҳамкорлик ташкилоти Ташқи ишлар вазирлари кенгаши 43-сессиясининг очилиш маросимидағи нутқи // <http://uza.uz/oz/politics/zbekistonrespublikasi-prezidenti-sha-18-10-2016>,
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тарақиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. 1-жилд. – Тошкент: Ўзбекистон. 2017. – Б. 16-17.